

Lášmmohallama oahppoplána

Dette er en nordsamisk oversettelse av den fastsatte læreplanteksten.
Læreplanen er fastsatt på dárogiella.

Máhttodepartemeanta mearridan láhkaásahussan 15.11.2019.
Máhttodepartemeanta mearridan eksámenortnega 29.06.2020.

Gusto 01.08.2020 rájes

Fága birra

Fága relevánsa ja guovddáš árvvut

Lášmmohallan lea dehálaš fága movttiidahttit eallinagi lihkadanillui ja fysalaččat aktiiva eallinvuohkái iežas

eavttuid vuodul. Fága galgá váikkuhit dasa ahte oahppit ohppet, áicet, vásihit ja hábmejit rupmašiin.

Lihkadandoaimmaid ja luonddujohtaleami bokte earáiguin ovddida lášmmohallan ovttasbarggu, áddejumi ja

nubbi nuppi árvusatnima. Fága galgá váikkuhit dasa ahte oahppit ovdánahttet gelbbolašvuoda hárbhallama,

eallinvuogi ja dearvvašvuoda birra ja besset oaidnit maid iežas ángiruššan mearkkaša olahit mihttomeriid.

Ohppiid ángiruššan lea danne dehálaš oassi gelbbolašvuodas lášmmohallamis. Fága galgá movttiidahttit

ohppiid bisuhit lihkadeami ja dearvvašvuodaovddideaddji eallinvuogi maŋŋá loahpahuuvvon skuvlavázzima ja

boahhtevaš bargoeallimis.

Buot fágat galget leat mielde duohtandahkamin oahpahusa árvovuodu. Lášmmohallan galgá leat mielde

addimin ohppiide vejolašvuoda praktiseret ovttasbarggu, mielváikkuheami, dásseárvvu ja ovttaárvosašvuoda ja

reflekteret daid birra. Lášmmohallamis galget oahppit čoavdit hástalusaid ja bargobihtáid girjás

oahppansearvevuodas. Fága galgá maddái hástalit sin duostilvuoda iskkadit iežaset rájaid. Stoahkan,

olgodaddan, dánsun, vuojadeapmi, valáštallandoaimmat ja eará lihkadandoaimmat leat oassin oktasaš

oahppahábmemis ja identitehtahábmemis servodagas. Lášmmohallan bearráigeahččá árbevirolaš

lihkadandoaimmaid servodagas, muhto movttiidahtta maiddái eksperimenteremii ja kreatiiva lihkaeapmái

molssaevttolaš lihkadanvugiin. Lášmmohallan ovddida kritihkalaš jurddašemi rumašideála hárrái mii sáhtta

váikkuhit iešdovdui, dearvvašvuhtii, hárhallamii ja eallinvuohkái. Olgodoaimmat ja luonddus johtaleapmi addet

vuodu luonduillui, luonddu árvvusatnimii ja birasdiđolašvuhtii.

Guovddášelemeanttat

Lihkaeapmi ja rumašlaš oahppan

Oahppit galget oahpásmuvvat lihkadit okto ja ovttas earáiguin iežaset beroštumiid, áigumušaid ja eavttuid

vuodul. Oahppit suokkardit iežaset identitehta ja iešgova, ja reflekterejit ja kritihkalaččat jurddašit lihkaeami,

rupmaša, hárhallama ja dearvvašvuodaid oktavuodaid birra. Lášmmohallan galgá addit vejolašvuoda

rumašlaš oahppamii stoahkama ja olgodaddanhárhallama, dánsuma, valáštallandoaimmaid ja eará

lihkadandoaimmaid bokte. Rumašlaš oahppamis lea sáhka mánggabealat motoralaš oahppamis,

rumašdiđolašvuoda ovdáneamis ja lihkadanilu movttiidahttimis.

Searvan ja ovttasdoaimman lihkadandoaimmain

Oahppit galget čoavdit hástalusaid ja bargobihtáid oahppansearvevuodas ja máhttit reflekteret

ovttasdoaimmama ja ovttáárvosašvuoda birra. Olu lihkadandoaimmain lea searvan, mielváikkuheapmi ja

ovttasbargu dehálaččat ovddidit iežas ja earáid oahppama. Dat mearkaša dohkkehít erohusaid ja fátmastit

buohkaid, beroškeahtta eavttuin.

Olgodoaimmat ja luonddus johtaleapmi

Oahppit galget geavahit lagašguovllu ja suokkardit luonddu iešguđetlágan olgodoaimmaid bokte iešguđet

jagiáiggiin. Luondduvásáhusat ja oadjebas ja guoddevaš johtaleapmi leat guovddážis. Lášmmohallamis galget

oahppit beassat vásihit iešguđetlágan olgodaddanvieruid, maddái doaimmaid mat gusket sámi kultuvrii.

Fágaidrasttideaddji fáttát

Álbmotdearvvasvuohta ja eallimis birgen

Lášmmohallamis álbmotdearvvasvuođa ja eallinhálddašeami fágaidrasttildeaddji fáttás lea sáhka ovddidit buori

psyhkalaš ja fysalaš dearvvasvuođa ja addit ohppiide reaidduid dahkat vásttolaš eallinválljejamiid. Fága galgá

ovddidit positiivvalaš iešgova mii sáhhtá addit ohppiide oadjebas identitehta. Fága galgá váikkuhit dasa ahte

oahppit ožžot máhtu lihkadandoaimmaid ja dearvvasvuođa iešguđetlágan perspektiivvaid birra. Oahppit galget

maddái oahppat hálddašit dearvvasvuođa resursan dan láchkai ahte lea ávkin juohkehažžii, ja oahppat dahkat

válljejamiid mat leat buorit iežaset ja earáid dearvvasvuhtii olles eallima.

Demokratijja ja mielborgárvuohta

Lášmmohallamis demokratijja ja mielborgárvuođa fágaidrasttildeaddji fáttás lea sáhka ovddidit dáidduid

ovttasdoaimmat doaimmain ja reflekteret maid iežas searvan ja ángiruššan mearkkaša ovttasdoaimmamii ja

oahppamii fágas. Fága galgá váikkuhit dasa ahte oahppit ožžot máhtu ja áddejumi demokrátalaš árvvuid ja

njuolggadusaid birra mielváikkuheami ja mielovddasvástádusa bokte searvat ja ovttasbargat. Fága galgá

maddái addit vejolašvuođa hárjehallat kritihkalaččat jurddašit ja oahppat hálddašit digaštallamiid ja dohkkehit

sierraoaivilvuodá.

Guoddevaš ovdáneapmi

Lášmmohallamis guoddevaš ovdáneami fágaidrasttildeaddji fáttás lea sáhka luondduvásáhusain main

deattuhuvvo oadjebas ja guoddevaš johtaleapmi. Fága galgá váikkuhit áddejupmái das ahte ovttaskas olbmo

válllejumiin sáhttá leat mearkkašupmi ja váikkuhit guoddevaš ovdáneapmái ja eallima suddjemii eatnamis sihke

báikkálaččat, regionálalaččat ja globálalaččat.

Vuodđogálggat

Njálmmálaš gálggat

Njálmmálaš gálggat lášmmohallamis leat máhttit guldalit ja muitalit lihkadandoaimmaid birra, ja máhttit čilget ja

ovdanbuktit iežas vásáhusaid ja reflekšuvnnaid. Njálmmálaš gálggaid ovdánahttin lášmmohallamis vuolgá

lihkanvánásáhusaid gielalaš suokkardeamis dasa ahte viidáseappot reflekteret fága guovddáš sisdoalu birra ja

ságaškuššat dan birra.

Máhttit čállit

Máhttit čállit lášmmohallamis lea plánet, muitalit ja árvvoštallat iežas ovdáneami fágas. Dat mearkkaša maiddái

ráhkadit iežas hárbjehallanplánaid. Čállingálggaid ovdánahttin lášmmohallamis vuolgá geavaheamis tevnnegiid,

govaid, govvosiid ja plánaid dasa ahte máhttit čállit eanet fágaspesifihkka teavsttaid ja illustrašuvnnaid.

Máhttit lohkat

Máhttit lohkat lášmmohallamis lea ohcat, dulkot ja kritihkalaččat árvvoštallat iešguđetlágan teavsttaid ja dieđuid

ja ohcat máhtu mii lea dárbbášlaš ovdánahttit gelbbolašvuođa fágas.
Lohkangálggaid ovdánahttin

lášmmohallamis vuolgá háhkamis dieđuid álkes bagademiin, kárttain ja teavsttain ja reflekteeret daid birra, dasa

ahte máhttit lohkat eanet ovtastuvvon ja fágaspesifihkka teavsttaid, kárttaid ja govaid.

Máhttit rehkenastit

Máhttit rehkenastit lášmmohallamis lea geavahit matematihkalaš ovdanbuktimiid plánet ja čađahit

lihkadandoaimmaid girjás beliid ja reflekteeret daid birra fágas.
Rehkenastingálggaid ovdánahttin

lášmmohallamis vuolgá vásiheamis gaskka, doaimmaid, speallama ja stoahkama eanet ahte eanet

kompleksitehtain dasa ahte máhttit laktit lihkadandoaimmaid doahpágiidda nugo deaddu, leaktu, fápmu, áigi ja

hivvodat.

Digitála gálggat

Digitála gálggat lášmmohallamis leat máhttit geavahit digitála resurssaid suokkardit, leat hábmejeaddjin ja

čoavdit praktihkalaš hástalusaid fágas. Dat mearkkaša maddái dihtomielalaččat geavahit digitála resurssaid ja

kritihkalaččat ovdánahttit oadjebas identitehta, rumašdiđolašvuođa ja positiivvalaš iešgova. Digitála gálggaid

ovdánahttin lášmmohallamis vuolgá máhttimis čuovvut digitála ovttasdoaimbama ja personsuodjalusa

njuolggadusaid dasa ahte plánet ja árvoštallat iešhárjehallama digitála resurssaid vehkiin.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan 2. ceahkki

Gealbomihttomearit 2. ceahki maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- suokkardit iežas rumašlaš lihkadeami stoahkamis ja eará doaimmain, okto dahje ovttas earáiguin
- suokkardit ja čađahit vuodđolihkademiid nugo beahkit, vázzit, viehkat, čingkut, čellet, seaivut, jorgalit ja jorrat iešguđet birrasiin iežaset eavttuid vuodul
- hárjehallet bálkesttit ja dustet iešguđetlágan reaidduid ja spáppaid ja stoahkat daiguin
- stoahkat ja leat ovttas earáiguin doaimmain iešguđetlágan lihkadanbirrasiin
- stoahkat ja čađahit vuodđohárjehusaid hárjánit čáhcai, nugo buokčalit, govdut, rievdat, beassat ovddos guvlui, njuiket čáhcai ja orienteret čázis
- áddet ja praktiseret ovttasdoaimbama álkes njuolggadusaid iešguđetlágan lihkadandoaimmain
- suokkardit luonddu lagašbirrasis iešguđetlágan doaimmain iešguđet jagiáiggiin
- áddet ja praktiseret olgodaddannjuolggadusaid ja gárvodit dálkki mielde
- hárjehallat dorvvolaččat johtit johtolagas
- hárjehallat dorvvolaččat johtit čáziid lahka ja máhttit čuorvvuhit veahki

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuoda fágas. Oahppit čájehit ja

ovdánahttet gelbbolašvuoda lášmmohallamis 1. ja 2. ceahkis go sii okto dahje ovttas earáiguin servet,

hárjehallet ja hástalit iežaset vejolašvuodaid lihkadit iešguđetlágan lihkadandoaimmain, sihke olgun ja siste,

luonddus ja lagašbirrasis.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja arvosmahttit oahppanhálu iešguđetlágan

lihkadandoaimmaid bokte maid oahppit dahket okto dahje ovttas earáiguin. Oahpaheaddji galgá gulahallat

ohppiiguin sin ovdáneami birra lášmmohallamis. Oahppit galget beassat geahččaladdat. Ohppiid čájehuvvon

gelbbolašvuođa vuodul galget oahppit beassat mitalit maid sii orrot máhttimin ja maid máhttet buorebut go

ovdal. Oahpaheaddji galgá oaivadit viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset

geavahit rávvagiid ovddidit iežaset gelbbolašvuođa lihkadandoaimmain, stoahkamis ja ovttasdoaimmamis,

olgodoaimmain lagašbirrasis ja dorvvolaččat johtit johtolagas ja čáziin.

Gealbomihttomearit ja árvoštallan 4. ceahkki

Gealbomihttomearit 4. ceahki manjá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- suokkardit ja čađahit stoahkamiid, valáštallandoaimmaid, dánsumiid ja eará lihkadandoaimmaid
- geavahit rupmaša suokkardit doaimmaid ja ovdánahttit vuodđolihkadeamiid
- hárjehallat ja geavahit vuodđogálggaid nugo jođihit, bálkut, njuikut, čiekčat ja dustet spáppa iešguđetlágan lihkadandoaimmain
- máhttit vuodjat go gahččá čiekŋalis čáhcai, vuodjat 100 mehtera čoavjji alde ja vuojadettiin buokčalit ja viežžat áđa gieđaguin, bisánit ja vuoiŋnastit 3 minuhta (govddodettiin čoavjji alde, orienteret, jorgalit ja govdut čielggi alde), dasto vuodjat 100 mehtera čielggi alde ja beassat gáddái
- áddet ja geavahit ovttasdoaimmannjuolggadusaid stoahkamis ja lihkadandoaimmain
- áddet rumašlaš erohusaid alddis ja earáin, ja váldit earáid mielde iešguđetlágan lihkadandoaimmaide
- suokkardit olgodoaimmaid ja ovttasbargat earáiguin iešguđet jagiáiggiin lagaširrasis
- ráhkadit ja geavahit kártta dádjadit oahpes guovllus
- hárjehallat dorvvolaččat ja luottaheamet johtalit luonddus
- áddet ja čuovvut johtolatnjuolggadusaid

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuođa fágas. Oahppit čájehit ja

ovdánahttet gelbbolašvuođa lášmmohallamis 3. ja 4. ceahkis go stohket ja hárjehallet iešguđetlágan

lihkadandoaimmaid, ovttasbarget ja váldet mielde earáid stoahkamii ja ovttasdoaimmamii ja suokkardit

olgodoaimmaid iešguđet jagiáiggiin lagašbirrasis.

Oahpaheaddji galgá diktít ohppiid váikkuhit oahpahussii ja arvvosmahttit oahppanhálu iešguđetlágan

lihkadandoaimmaid bokte maid oahppit dahket okto dahje ovttas earáiguin, ja go hárjehallet árvvoštallat iežaset

barggu lášmmohallamis. Oahpaheaddji galgá gulahallat ohppiiguin sin ovdáneami birra lášmmohallamis.

Oahppit galget beassat geahččaladdat. Ohppiid čájehuvvon gelbbolašvuođa vuodul galget oahppit beassat

muitalit maid sii orrot máhttimin ja maid máhttet buorebut go ovdal. Oahpaheaddji galgá oaivadit viidásit

oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset geavahit rávvagiid ovddidit iežaset

gelbbolašvuođa lihkadandoaimmain, vuojadeamis, stoahkamis ja ovttasdoaimmamis ja olgodoaimmain.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan 7. ceahkki

Gealbomihttomearit 7. ceahki maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- suokkardit ja čađahit stoahkama ja speallama ovttas earáiguin iešguđetlágan lihkadandoaimmain
- hárjehallet váttes lihkademiid, okto dahje ovttas earáiguin
- čađahit doaimmaid iežas beroštumiid ja eavttuid vuodul dánsumis, olgodaddamis, valáštallandoaimmain ja eará lihkadandoaimmain
- geavahit kártta, digitála reaiduid ja luonddumearkkaid dádjadit luonddus ja lagašbirrasis

- áddet ja praktiseret doaimmaid ja stoahkama njuolggadusaid ja dohkkehit bohtosiid
- áddet iežas ja earáid erohusaid ja searvat lihkadandoaimmaide mat sáhttet leat heivehuvvon sihke iežas ja earáid eavttuide
- čađahit vuodjama vuodđoteknikkaid čoavjji alde, čielggi alde ja čázi vuolde
- árvvoštallat sihkkarvuođa olgodoaimmain ja luonddujohtaleamis ja gádjut iežas čázis
- geavahit lagašbirrasa ja suokkardit báikkálaš olgodaddanvieruid
- čilget buohkaidrievtti go johtala ja lea luonddus
- čađahit idjadanmátkki ja reflekteret iežas luondduvásáhusaid birra

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuođa fágas. Oahppit čájehit ja

ovdánahttet gelbbolašvuođa lášmmohallamis 5., 6. ja 7. ceahkis go servet iešguđetlágan lihkadandoaimmaide

ja ohppet daid, praktiserejit doaimmaid ja speallama njuolggadusaid, ja áddejit iežas ja earáid erohusaid.

Oahppit čájehit maddái gelbbolašvuođa go reflekterejit lihkadandoaimmaid, sosiála ovttasdoaimbama,

luonddujohtaleami ja luondduvásáhusaid birra.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja arvvosmahttit oahppanhálu iešguđetlágan

lihkadandoaimmaid bokte maid oahppit dahket okto dahje ovttas earáiguin, ja go oahppit besset árvvoštallat

iežaset barggu lášmmohallamis. Oahpaheaddji galgá gulahallat ohppiiguin sin ovdáneami birra

lášmmohallamis. Oahppit galget beassat geahččaladdat. Ohppiid čájehuvvon gelbbolašvuođa vuodul galget

oahppit beassat mitalit maid sii orrot máhttimin ja maid máhttet buorebut go ovdal. Oahpaheaddji galgá

oaivadiid viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset geavahit rávvagiid ovddidit

iežaset gelbbolašvuođa lihkadandoaimmain, stoahkamis, speallamis, iežas gádjumis čázis ja olgodaddamis

lagašbirrasis.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan 10. ceahkki

Gealbomihttomearit 10. ceahki maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- suokkardit iežas hárjehallanvejolašvuodaid, dearvvašvuoda ja dearvvašvuodadovddu stoahkama, dánsuma, olgodaddama, valáštallandoaimmaid ja eará lihkadandoaimmaid bokte
- hárjehallat ja ovdánahttit gálggaid iešguđetlágan lihkadandoaimmain
- hárjehallat ja čađahit nuoraidkultuvrraid ja eará kultuvrraid dánundoaimmaid, ja ovttas mielohppiiguin ráhkadit ja ovdanbuktit dánunkomposišuvnnaid
- reflekteret mot iešguđetlágan rumašgovvadásat medias ja servodagas váikkuhit lihkadandoaimmaide, rumašidentitehtii ja iešgovvii
- plánet ja čađahit lihkadandoaimmaid maid sáhtá dahkat beroškeahttá vigiin ja dávddain
- geavahit iežas gálggaid ja máhtu nu ahte dat sáhttet addit ovdáneami earáide
- dohkkehit iežas ja earáid erohusaid lihkadandoaimmain ja fáttmastit buohkaid, beroškeahttá eavttuin
- áddet mánggalágan kárttaid ja digitála reaidduid ja geavahit daid dádjadit oahpes ja amas guovlluin
- vuodjat iešguđetlágan vuojadanteknikkaiguin ja máhttit vuodjat guhkibuš gaska iežas mihttomeari vuodul
- áddet ja čađahit heaggagádjuma čázis ja gáttis olgun luondus
- áddet ja čađahit heaggagáddju vuosttašveahki
- olgodaddat iešguđet jagiáiggiin, maidái idjadit olgun, ja reflekteret maid luonduvásáhusat sáhttet mearkašit alces ja earáide
- árvvoštallat iešguđetlágan olgodoaimmaid riskka ja dorvvolašvuoda, áddet ja čađahit luottahis ja oadjebas johtaleami

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuoda fágas. Oahppit čájehit ja

ovdánahttet gelbbolašvuodas lášmmohallamis 8., 9. ja 10. ceahkis go hárjehallet ja geavahit máhtuid ja

gálggaid eanet ahte eanet kompleaksa lihkadandilálašvuodain, geavahit iežaset gálggaid ja máhtuid vai earát

maidái galget ovdánit fágas, ja dohkkehit iežas ja earáid erohusaid lihkadandoaimmain. Oahppit čájehit

maiddái gelbbolašvuođa go johtet luonddus iešguđet jagiáiggiin, maiddái idjadit olgun, ja reflekterejit maid

luondduvásáhusat mearkkašit alces ja earáide.

Lášmmohallamis lea ovttasdoaimman earáiguin, hárjehallan ja searvan iešguđetlágan lihkadandoaimmaide ja

luonddus johtaleapmi dehálaš oasit fága gelbbolašvuođas. Ohppiid ángiruššan lea dehálaš oassi

gelbbolašvuođas lášmmohallamis. Ángiruššan lášmmohallamis mearkkaša ahte oahppit besset geahččalit

čoavdit fágalaš hástalusaid buoremus lági mielde vuollánkeahtá, čájehit iešheanalašvuođa, hástalit iežaset

fysalaš kapasitehta ja ovttasbargat earáiguin.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja arvosmahttit oahppanhálu iešguđetlágan

lihkadandoaimmaid bokte maid oahppit dahket okto dahje ovttas earáiguin, ja go sii besset árvoštallat iežaset

barggu lášmmohallamis. Oahpaheaddji galgá gulahallat ohppiiguin sin ovdáneami birra lášmmohallamis.

Oahppit galget beassat geahččaladdat. Ohppiid čájehuvvon gelbbolašvuođa vuođul galget oahppit beassat

muitalit maid sii orrot máhttimin ja reflekteret iežaset fágalaš ovdáneami birra. Oahpaheaddji galgá oaivadit

viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset geavahit rávvagiid ovddidit iežaset

gelbbolašvuođa lihkadandoaimmain, searvamis ja hárjehallamis ovttas earáiguin, heaggagádjumis,

olgoaimmain ja olgodaddamis.

Oppalaš árvoštallan

Oppalašárvosátni galgá čájehit oahppi ollislaš gelbbolašvuođa lášmmohallamis, go oahpahuš loahpahuvo

manjá 10. ceahki. Oahpaheaddji galgá plánet ja láchčit dili nu ahte oahppit besset čájehit iežaset

gelbbolašvuoda iešguđet láchkai mat fátmastit áddejumi, reflekšuvnna ja kritihkalaš jurddašeami iešguđet

oktavuođain. Oahpaheaddji galgá bidjat árvosáni lášmmohallamis oahppi čájehuvvon gelbbolašvuoda vuodul

fágas. Ovttasdoaimman earáiguin, hárjehallan ja searvan iešguđetlágan lihkadandoaimmaide ja luonddus

johtaleapmi leat dehálaš oasit lášmmohallama gelbbolašvuodas. Ohppiid ángiruššan lea oassi lášmmohallama

gelbbolašvuodas ja lea danne oassi árvoštallanvuodus.

Gealbomihttomearit ja árvoštallan jo1

Gealbomihttomearit jo1 manjá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- hárjehallat ja ráhkadit ođđa variánttaid stohkosiin, lihkadandoaimmain ja dánsumiin ovttas earáiguin
- plánet ja čađahit hárjehallanmetodaide vai olahit individuálalaš mihttomeriid, maiddáid dalle go oahppi ii sáhte ollásit searvat doibmii
- geavahit iežas gálggaid ja máhtuid ovttasbargat ja veahkehit earáid šaddat buorren doaimmain ja ovttasdoaimmamis
- eastadit vahágiid lihkadandoaimmain ja čađahit vuodđovuosttašveahki
- geavahit kártta, digitála reaidduid nu, ahte dat sihkkarastá dorvvolaš johtaleami alces ja earáide
- geavahit báikkálaš árbevieruid johtalit luonddus iešguđet jagiáiggiin

Dađistaga árvoštallan

Dađistaga árvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuoda fágas. Oahppit čájehit ja

ovdánahttet gelbbolašvuoda lášmmohallamis jo1:s go hárjehallet olahit individuálalaš mihttomeriid ja

ovdánahttet lihkadandoaimmaid, ja go suokkardit stoahkama ja speallama ovttas earáiguin. Dasto oahppit

čájehit gelbbolašvuoda go geavahit iežaset gálggaid ja máhtuid ovttasbargat ja dahkat earáid buorren

doaimmain ja ovttasdoaimmain Oahppit čájehit maiddá gelbbolašvuoda go geavahit báikkálaš árbevieruid go

johtet luonddus.

Lášmmohallamis lea ovttasdoaimman earáiguin, hárjehallan ja searvan iešguđetlágan lihkadandoaimmaide ja

luonddujohtaleapmi gelbbolašvuoda dehálaš oasit fágas. Ohppiid áŋgiruššan lea dehálaš oassi

gelbbolašvuodas lášmmohallamis. Áŋgiruššan lášmmohallamis mearkkaša ahte oahppit besset geahččalit

čoavdit fágalaš hástalusaid buoremus lági mielde almmá vuollánkeahtá, čájehit iešheanalašvuoda, hástalit

iežaset fysalaš kapasitehta ja ovttasbarget earáiguin.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja arvosmahttit oahppanhálu iešguđetlágan

lihkadandoaimmaid bokte maid oahppit dahket okto dahje ovttas earáiguin, ja go sii besset árvoštallat iežaset

barggu lášmmohallamis. Oahpaheaddji galgá gulahallat ohppiiguin sin ovdáneami birra lášmmohallamis.

Oahppit galget beassat geahččaladdat. Ohppiid čájehuvvon gelbbolašvuoda vuodul galget oahppit beassat

muitalit maid sii orrot máhttimin ja reflekteret iežaset fágalaš ovdáneami birra. Oahpaheaddji galgá oaivadit

viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset geavahit rávvagiid ovddidit iežaset

gelbbolašvuoda lihkadandoaimmain, stoahkamis ja speallamis ovttas earáiguin, vuosttašveahkis,

olgoaimmain ja olgodaddamis.

Gealbomihttomearit ja árvoštallan jo2

Gealbomihttomearit jo2 maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- čađahit stohkosiid, valáštallandoaimmaid ja eará lihkadandoaimmaid ja áddet mo iešguđetlágan doaimmat váikkuhit koordinašuvdnii, givrodahkii, sávrivuhtii ja soddjilvuhtii ja ovdánahttet daid
- hárjehallat okto ja reflekteret mo fysalaš doaibma sáhtta ovddidit buori psyhkalaš ja fysalaš dearvvašvuođa ja mielddisbuktit dearvvašvuođaovddideaddji eallinvuogi maŋŋá loahpahuovon skuvlavázzima ja boahttevaš bargoeallimis
- praktiseret iešguđetlágan lihkadandoaimmaid njuolggadusaid ja váikkuhit earáid oahppamii
- plánet ja čađahit olgodoaimmaid iešguđet jagiáiggiin, mas ulbmil leat buorit luondduvásáhusat
- guoddevaččat johtalit luonddus ja máhttit čađahit olgodaddama lagašguovllus

Dađistaga árvoštallan

Dađistaga árvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuođa fágas. Oahppit čájehit ja

ovdánahttet gelbbolašvuođa lášmmohallamis jo2:s go servet stohkosiidda ja iešguđetlágan

lihkadandoaimmaide ja ohppet dain, go hárjehallet okto, go váikkuhit earáid oahppamii ja go guoddevaččat

johtalit luonddus ja doaimmahit iešheanalaš olgodaddama.

Lášmmohallamis lea ovttasdoaibman earáiguin, hárjehallan ja searvan iešguđetlágan lihkadandoaimmaide ja

luonddus johtaleapmi dehálaš oasit fága gelbbolašvuođas. Ohppiid áŋgirusšan lea dehálaš oassi

gelbbolašvuođas lášmmohallamis. Áŋgirusšan lášmmohallamis mearkkaša ahte oahppit besset geahččalit

čoavdit fágalaš hástalusaid buoremus lági mielde vuollánkeahtta, čájehit iešheanalašvuođa, hástalit iežaset

fysalaš kapasitehta ja ovttasbargat earáiguin.

Oahpaheaddji galgá diktít ohppiid váikkuhit oahpahussii ja arvvosmahttit oahppanhálu iešguđetlágan

lihkadandoaimmaid bokte maid oahppit dahket okto dahje ovttas earáiguin, ja go sii besset árvoštallat iežaset

barggu lášmmohallamis. Oahpaheaddji galgá gulahallat ohppiiguin sin ovdáneami birra lášmmohallamis.

Oahppit galget beassat geahččaladdat. Ohppiid čájehuvvon gelbbolašvuođa vuođul galget oahppit beassat

muitalit maid sii orrot máhttimin ja reflekteeret iežaset fágalaš ovdáneami birra. Oahpaheaddji galgá oaivadit

viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset geavahit rávvagiid ovddidit iežaset

gelbbolašvuođa lihkadandoaimmain, iešhárjehallamis, searvamis ja ovttasdoaimmamis, olgodoaimmain ja

olgodaddamis.

Oppalaš árvoštallan

Oppalašárvosátni galgá čájehit oahppi ollislaš gelbbolašvuođa lášmmohallamis, go oahpahus loahpahuvo

maŋŋá jo2. Oahpaheaddji galgá plánet ja láchcit dili nu ahte oahppit besset čájehit iežaset gelbbolašvuođa

iešguđet láchkai mat fátmastit áddejumi, reflekšuvnna ja kritihkalaš jurddašeami iešguđet oktavuodain.

Oahpaheaddji galgá bidjat árvosáni lášmmohallamis oahppi čájehuvvon gelbbolašvuođa vuođul fágas.

Ovttasdoaimman earáiguin, hárjehallan ja searvan iešguđetlágan lihkadandoaimmaide ja luondus johtaleapmi

leat dehálaš oasit lášmmohallama gelbbolašvuodas. Ohppiid áŋgiruššan lea oassi lášmmohallama

gelbbolašvuodas ja lea danne oassi árvoštallanvuodus.

Gealbomihttomearit ja árvoštallan jo3

Gealbomihttomearit jo3 maŋŋá

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- hárjehallat ja ovdánahttit máhtuid ja gálggaid iešguđetlágan lihkadandoaimmain iežaset eavttuid vuođul

- plánet, čađahit ja árvoštallat iešhárjehallama ja čilget mo dát sáhtta váikkuhit fysalaččat aktiiva ja dearvvašvuođaovddideaddji eallinvuohkáii maŋŋá loahpahuuvvon skuvlavázzima
- válddahit ja ságaškuššat lihadeami, rupmaša, hárjehallama ja dearvvašvuođa oktavuodaid servodagas
- ovtasbargat čoavdit praktihkalaš bargobihtáid oahppansearvevuodas ja hárjehallama ja doaimmaid vuodul reflekteret mo iežas searvan sáhtta váikkuhit earáide
- plánet ja čađahit olgodoaimmaid ja olgodaddama lagašguovllus

Dađistaga árvoštallan

Dađistaga árvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuođa fágas. Oahppit čájehit ja

ovdánahttet gelbbolašvuođa lášmmohallamis jo3:s go hárjehallet ja ovdánahttet máhtuid ja gálggaid

iešguđetlágan lihkadandoaimmain ja go ovtasbarget čoavdit praktihkalaš bargobihtáid oahppansearvevuodas.

Oahppit čájehit maddái gelbbolašvuođa go plánejit, čađahit ja árvoštallet iešhárjehallama, olgodoaimmaid ja

olgodaddama lagašguovllus.

Lášmmohallamis lea ovtasdoaimman earáiguin, hárjehallan ja searvan iešguđetlágan lihkadandoaimmaide ja

luonddujohtaleapmi gelbbolašvuođa dehálaš oasit fágas. Ohppiid áŋgiruššan lea dehálaš oassi

gelbbolašvuodas lášmmohallamis. Áŋgiruššan lášmmohallamis mearkkaša ahte oahppit besset geahččalit

čoavdit fágalaš hástalusaid buoremus lági mielde vuollánkeahhtá, čájehit iešheanalašvuođa, hástalit iežaset

fysalaš kapasitehta ja ovtasbargat earáiguin.

Oahpaheaddji galgá diktit ohppiid váikkuhit oahpahussii ja arvvosmahttit oahppanhálu iešguđetlágan

lihkadandoaimmaid bokte maid oahppit dahket okto dahje ovtas earáiguin, ja go sii besset árvoštallat iežaset

barggu lášmmohallamis. Oahpaheaddji galgá gulahallat ohppiiguin sin ovdáneami birra lášmmohallamis.

Oahppit galget beassat geahččaladdat. Ohppiid čájehuvvon gelbbolašvuođa vuodul galget oahppit beassat

muitalit maid sii orrot máhttimin ja reflekteeret iežaset fágalaš ovdáneami birra. Oahpaheaddji galgá oaivadiit

viidásit oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit besset geavahit rávvagiid ovddidit iežaset

gelbbolašvuođa lihkadandoaimmain, go hárjehallet eallinvuogi ja dearvvašvuođa oktavuodas, ovttasbarggu ja

ovttasdoaimma earáiguin, ja olgodoaimmain ja olgodaddamis lagašguovllus.

Oppalaš árvoštallan

Oppalašárvosátni galgá čájehit oahppi ollislaš gelbbolašvuođa lášmmohallamis, go oahpahus loahpahuvo

manjá jo3. Oahpaheaddji galgá plánat ja láchit dili nu ahte oahppit besset čájehit iežaset gelbbolašvuođa

iešguđet láchkai mat fátmastit áddejumi, refleksuvnna ja kritihkalaš jurddašemi iešguđet oktavuodain.

Oahpaheaddji galgá bidjat árvosáni lášmmohallamis oahppi čájehuvvon gelbbolašvuođa vuodul fágas.

Ovttasdoaimman earáiguin, hárjehallan ja searvan iešguđetlágan lihkadandoaimmaide ja luonddus johtaleapmi

leat dehálaš oasit lášmmohallama gelbbolašvuodas. Ohppiid ángiruššan lea oassi lášmmohallama

gelbbolašvuodas ja lea danne oassi árvoštallanvuodus.

Árvoštallanortnet

Oppalaš árvoštallan

10. ceahkki: Ohppiin galgá leat okta oppalašárvosátni.

Jo: Ohppiin galgá leat okta oppalašárvosátni. Jus fága lea mángga jagi badjel, de galget oahppit oažžut árvosáni dušše fága bajimuš dásis.

Jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmat.

Jo3 studerenráhkkanahhti ja fidnofágalaš oahppoprográmmat skuvllas.

Jo3 oppalaš studerengelbbolašvuođa lasáhus.

Fágaid eksámenortnegat galget sáddejuvvot gulaskuddamii ja gárvvistuvvot maŋŋá.

Eksámen ohppiide

Ohppiin ii leat eksámen.

Eksámen privatisttaide

10. jahkeceahkki: Fágas ii leat privatistaortnet.

Jo2 fidnofágalaš oahppoprográmmat: Privatisttat galget váldit njálmmálaš-praktihkalaš eksámena mii ráhkaduvvo ja árvvoštallojuvvo báikkálaččat. Fylkeskommunen avgjer om privatistar skal få førebuingsdel ved lokalt gitt eksamen.

Jo3 studerenráhkkanahhti ja fidnofágalaš oahppoprográmmat skuvllas: Privatisttat galget váldit njálmmálaš-praktihkalaš eksámena mii ráhkaduvvo ja árvvoštallojuvvo báikkálaččat. Fylkeskommunen avgjer om privatistar skal få førebuingsdel ved lokalt gitt eksamen.